

Kontekst polityki

Ofiarami konfliktów zbrojnych i ich konsekwencji gospodarczych padają zarówno kobiety, jak i mężczyźni. Kobiety stanowią znaczną część ludności cywilnej i z tego względu konflikty dotyczą je w sposób szczególny – są one w większym stopniu narażone na wykorzystywanie seksualne na masową skalę, handel ludźmi, wysiedlenia i niewolnictwo. Ze względu na słabszą pozycję społeczną, kobiety i dziewczęta często padają ofiarą określonych form przemocy, których konsekwencje nie ustają wraz z zakończeniem działań wojennych (np. niechciane ciążę w następstwie gwałtu, większe ryzyko zarażenia chorobami przenoszonymi drogą płciową). Przemoc seksualna w trakcie konfliktu zbrojnego często bywa instrumentem wojny. Kobiety wnoszą znaczny wkład w zapewnienie pokoju i odbudowę po konfliktach zbrojnych, a ponadto odgrywają istotną rolę w rozwiązywaniu samych konfliktów.

W planie działania w zakresie równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet w kontekście współpracy rozwojowej (2010–2015):

- wskazano konieczność zapewnienia długotrwałej ochrony kobietom w czasie konfliktów zbrojnych,
- podkreślono znaczenie wsparcia udziału kobiet w budowaniu pokoju i odbudowie pokonfliktowej,
- wezwano do zwiększenia udziału kobiet w życiu politycznym.

Rada Unii Europejskiej w kompleksowym podejściu do wdrażania przez UE rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1325 i nr 1820 w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa

ocenia postępy w zakresie ochrony i wzmocnienia pozycji kobiet podczas konfliktu i w sytuacjach pokonfliktowych przy zastosowaniu szczegółowych wskaźników.

Parlament Europejski:

- przypomina o znaczeniu uwzględnienia aspektu płci na wszystkich etapach operacji WPBiO (rezolucja z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wdrażania europejskiej strategii bezpieczeństwa oraz wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (WPBiO)),
- rezolucje RB ONZ nr 1325 z 2000 r. i nr 1889 z 2009 r. w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa obejmują

kwestię szkolenia zaangażowanego personelu,

- potwierdza potrzebę prawidłowego wdrożenia rezolucji (rezolucja z dnia 25 listopada 2010 r. w sprawie dziesiątej rocznicy przyjęcia rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1325 z 2000 r. na temat kobiet, pokoju i bezpieczeństwa),
- podkreśla udział kobiet w procesach pokojowych oraz wojskowych i cywilnych operacjach pokojowych, a także skutki konfliktów dla kobiet (rezolucja z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie sytuacji kobiet w czasie wojny).

Cele strategiczne pekińskiej platformy działania i wskaźniki na szczeblu UE

- E.1.** Zwiększenie udziału kobiet w rozwiązywaniu konfliktów na poziomach decyzyjnych i ochrona kobiet żyjących w sytuacji konfliktu zbrojnego, innego rodzaju konfliktu lub pod obcą okupacją.
- E.2.** Ograniczenie nadmiernych wydatków wojskowych i kontrolowanie dostępności uzbrojenia.
- E.3.** Promocja rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy i ograniczenie liczby przypadków łamania praw człowieka w sytuacjach konfliktowych.
- E.4.** Promowanie wkładu kobiet w propagowanie kultury pokoju.
- E.5.** Zapewnienie ochrony, pomocy i szkoleń kobietom-uchodźcom, innym przesiedlonym kobietom potrzebującym ochrony międzynarodowej oraz kobietom przesiedlonym wewnątrz.
- E.6.** Zapewnienie pomocy kobietom pochodzącym z kolonii i terytoriów niesamodzielnych.

W czasie francuskiej prezydencji Rady UE w 2008 r. zaproponowano i przyjęto cztery wskaźniki w celu monitorowania wdrożenia tego obszaru. Wskaźniki te pozwalają na ustalenie zasięgu personelu dyplomatycznego, obrotowego i pokojowego oraz poziomu zasobów ludzkich i finansowych przeznaczonych na poznanie i wzmocnienie pozycji kobiet podczas konfliktu zbrojnego. Ostatni wskaźnik służy do ustalenia proporcji kobiet i mężczyzn wśród osób ubiegających się o azyl.

Aktualne dane i informacje publikowane są przez Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn w bazie danych „Women and men in the EU – facts and figures” (Kobiety i mężczyźni w UE – fakty i liczby) pod adresem <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>.

Ustalenia na podstawie danych z UE

Kobiety są niedostatecznie reprezentowane w sektorze dyplomatycznym i sektorze wojskowym

Większość sprawozdań i danych przedstawianych przez państwa członkowskie wskazuje na widoczny brak kobiet w ramach misji dyplomatycznych, delegacji unijnych, operacji ONZ na rzecz utrzymywania pokoju oraz na stanowiskach decyzyjnych w służbach dyplomatycznych i siłach zbrojnych. W 2011 r. wśród personelu uczestniczącego w operacjach ONZ na rzecz utrzymywania pokoju uczestniczyło zaledwie 6% kobiet z 21 państw członkowskich; wśród uczestników takich operacji nie było żadnych kobiet z siedmiu państw członkowskich.

Informacje na temat personelu uczestniczącego w misjach w dziedzinie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (WPBiO) podało ogółem 17 państw członkowskich. Średni odsetek kobiet w składzie personelu misji wyniósł zaledwie 2%. Z zebranych w 2012 r. danych na temat personelu misji cywilnych w ramach WPBiO segregowanych według kryterium płci wynika, że kobiety stanowią łącznie tylko 25% tej grupy. Wśród 18 państw członkowskich, które przedstawiły informacje na temat kobiet szefujących misjom dyplomatycznym, średni odsetek wynosił 17%.

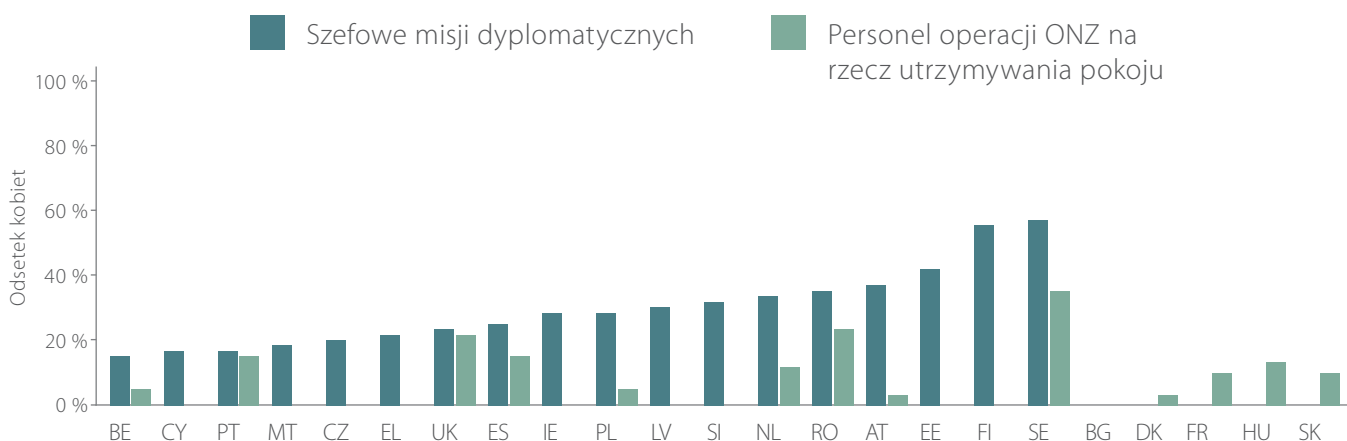
Brak właściwych szkoleń z zakresu równości płci w państwach niestabilnych i nękanymi konfliktami

W ramach promocji rezolucji RB ONZ nr 1325 i nr 1820 kilka prezydencji Rady UE rozważyło znaczenie i potrzebę szkoleń personelu uczestniczącego w działaniach w ramach WPBiO. Najnowsze dostępne dane (przekazane w latach 2008–2009) na temat personelu dyplomatycznego, cywilnego i wojskowego państw członkowskich UE oraz personelu wojskowego i policyjnego uczestniczącego w operacjach ONZ na rzecz utrzymywania pokoju i misjach w ramach WPBiO pokazują, że szkolenia z zakresu równości płci nie zostały wdrożone w wystarczającym stopniu. Szczegółowe szkolenia z zakresu równości płci dla personelu dyplomatycznego zostały wdrożone jedynie w ośmiu państwach członkowskich, przy czym brakuje przejrzystej informacji na temat udziału kobiet i mężczyzn wśród uczestników.

Niski udział pomocy przeznaczonej na sprawy równości płci w państwach niestabilnych

W 2009 r. i na początku 2010 r. państwa członkowskie UE wydały ok. 200 mln euro na sprawy dotyczące kobiet, pokoju i bezpieczeństwa. Na kwestie związane z płcią w skali globalnej wydano kwotę miliarda euro. W ramach wkładu instytucji unijnych delegatury Unii uczestniczyły w finansowaniu projektów o bezpośrednim oddziaływaniu na kwestie równości płci i prawa kobiet, wnosząc 165 mln euro. Blisko jedną trzecią tej kwoty przeznaczono na działania mające na celu wdrożenie rezolucji nr 1325 RB ONZ. Jak wynika z danych, z łącznej kwoty 67 mln euro wydanej na reformę sektora bezpieczeństwa oraz na rozbrojenie, demobilizację i reintegrację, ok. 28% dotyczyło działań ukierunkowanych szczególnie na kobiety.

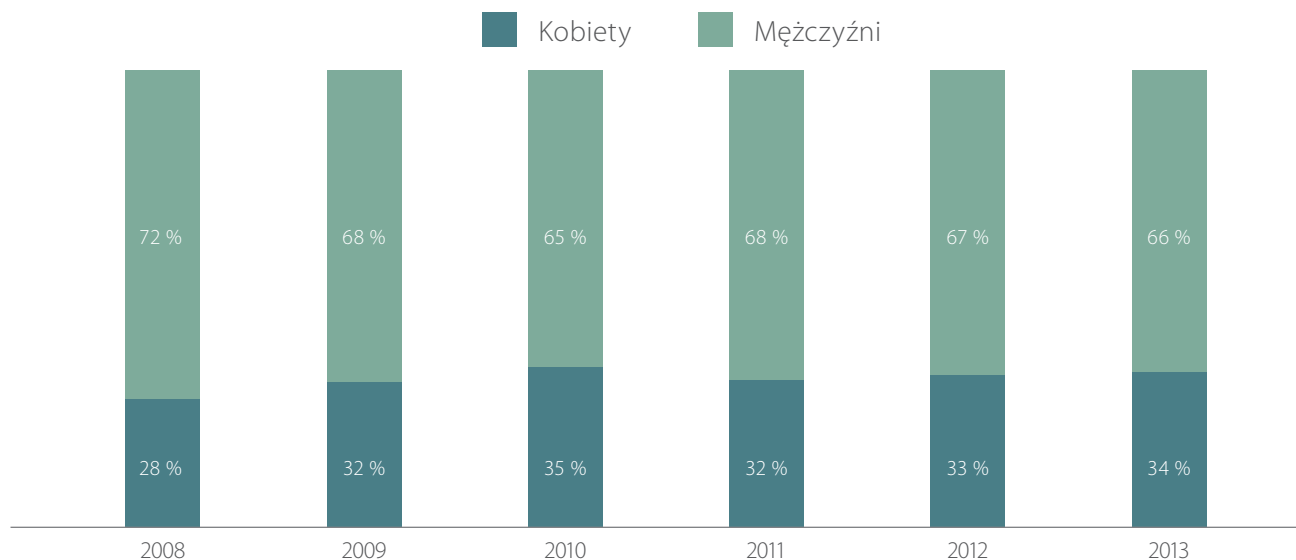
ODSETEK KOBIEŃ WŚRÓD SZEFÓW MISJI DYPLMATYCZNYCH I PERSONELU OPERACJI ONZ NA RZECZ UTRZYMYWANIA POKOJU, 2011 R.

Źródło: Rada UE, Sprawozdanie na temat wskaźników unijnych dotyczących kompleksowego podejścia do wdrażania przez UE rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1325 i nr 1820 w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa, 2011 r.

ODSETEK Kobiet WŚRÓD OSÓB UBIEGAJĄCYCH SIĘ O AZYL W UE, LATA 2008–2013

Źródło: Eurostat, Decyzje dotyczące wniosków i przesiedlenia.

Informacje na temat pomocy na cele równości płci w państwach niestabilnych i państwach pozostających w konflikcie zbrojnym przyznanej w latach 2007–2008 dostarczane są przez Komitet Pomocy Rozwojowej OECD (DAC). Jak wynika ze sprawozdania pt. „Pomoc w ramach wspierania równości płci w państwach niestabilnych i nękanym konfliktami”, równość płci zdefiniowano jako główny lub znaczący cel blisko jednej trzeciej pomocy członków DAC na rzecz państw niestabilnych. Jednak w przypadku pomocy na rzecz takich państw pochodzącej ze strony instytucji unijnych tylko 19% dotyczy kwestii równości płci. Co więcej, tylko 20% pomocy dla sektora pokoju i bezpieczeństwa uwzględnia aspekt równości płci i tylko 38% ogólnej liczby członków DAC przyjęło cel równości płci w ramach pomocy dla sektora administracji państw niestabilnych.

Wzrosła liczba kobiet wśród osób ubiegających się o azyl

Jak pokazują dane Eurostatu, w latach 2008–2012 zwiększył się odsetek kobiet ubiegających się o status uchodźcy

(z 28% w 2008 r. do 34% w 2013 r.). Odnotowano również wzrost liczby nowych wniosków o udzielenie azylu składanych przez kobiety (w sytuacji, gdy pierwszy wniosek o udzielenie azylu został już zarejestrowany) z 30% w 2008 r. do 35% w 2012 r. Pomimo tej zmiany prawie dwie trzecie osób ubiegających się o azyl w Unii Europejskiej wciąż stanowią mężczyźni.

Wraz ze wzrostem liczby wniosków osób ubiegających się o azyl wzrosła również liczba decyzji dotyczących statusu uchodźcy. W latach 2008–2012 liczba decyzji dotyczących wniosków składanych przez kobiety wzrosła niemal dwukrotnie (z 59 730 do 95 875). W ujęciu proporcjonalnym liczba pozytywnych decyzji dotyczących wniosków składanych przez kobiety wzrosła bardziej niż liczba pozytywnych decyzji dotyczących wniosków składanych przez mężczyzn, przy czym odsetek kobiet, które uzyskały status uchodźcy w ciągu ostatnich lat, uległ zmniejszeniu: w 2010 r. udział kobiet w liczbie pozytywnych decyzji wynosił 40%, natomiast w 2012 r. – 34%.

Korzystne inicjatywy

W celu **zwiększenia udziału kobiet w misjach pokojowych** Austria umieściła w składzie misji pokojowej w Kosowie eksperta ds. problematyki płci jako doradcę dowódcy. Ponadto od 2010 r. sześciu urzędników Ministerstwa Obrony zostało przeszkolonych w charakterze doradców terenowych ds. problematyki płci. W przypadku Belgii włączenie tego celu do drugiego krajowego planu działania (NAP) oznacza krok naprzód w kierunku zwiększonej reprezentacji kobiet w ramach organizacji międzynarodowych i misji realizowanych przez belgijskie służby dyplomatyczne i siły zbrojne.

Promocja wkładu kobiet w propagowanie kultury pokoju zyskała na sile dzięki zorganizowaniu w Chorwacji strategicznej konferencji regionalnej pt. „Kobiety w procesie budowania pokoju. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla kobiet w krajach pokonfliktowych”. Cypr uruchomił Wielokulturowe Centrum Kobiet, które ma funkcjonować jako miejsce spotkań kobiet ze wszystkich wspólnot oraz ośrodek promocji równości płci, pojednania i pokoju. Finlandia finansuje obecnie trzyletni projekt pt. „Seminarium wysokiego szczebla ONZ na temat płci i procesów mediacji inte-

gracyjnej”, którego celem jest wypracowanie procesów pokojowych o bardziej konsultacyjnym charakterze poprzez promowanie skutecznego udziału kobiet w porozumieniach pokojowych. Holandia wspierała pracę tysięcy organizacji kobiecych poprzez wdrożenie programu „Finansowanie przywództwa i szans kobiet” (Funding Leadership and Opportunities for Women, FLOW) w ramach drugiego planu działania 1325. Niemieckie Federalne Ministerstwo Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (BMZ) wdrożyło specjalne programy w Burundi, Kolumbii, Gwatemali i Nepalu w celu uwzględnienia udziału kobiet na wszystkich etapach przeciwdziałania konfliktom i zarządzania konfliktami oraz w celu ochrony kobiet i dziewcząt przed przemocą seksualną i gwałtami w czasie konfliktów zbrojnych.

POSTĘPY I TRUDNOŚCI W OBSZARZE E: KOBIETY I KONFLIKT ZBROJNY

POSTĘPY

- Wzmocniono zobowiązanie polityczne do organizacji szkoleń z zakresu równości płci i praw kobiet dla personelu podejmującego interwencje na obszarach dotkniętych konfliktem.
- Zwiększył się udział kobiet w procesach utrzymania pokoju.

TRUDNOŚCI

- Zobowiązania do organizacji szkoleń z zakresu równości płci w dalszym ciągu są realizowane w małym stopniu i na małą skalę.
- Utrzymuje się dominacja mężczyzn w składzie misji i delegacji dyplomatycznych.
- Jedynie niewielki odsetek pomocy unijnej na rzecz państw niestabilnych skierowany jest w szczególności do kobiet.
- Mężczyźni częściej niż kobiety ubiegają się o azyl i uzyskują status uchodźcy w UE.

Kierunki przyszłych działań UE

- Poprawa obecnego poziomu uwrażliwienia na problematykę płci wśród personelu i zwiększenie równowagi płci w sektorze dyplomatycznym i wojskowym.
- Włączenie perspektywy płci do procedur i praktyk oraz zwiększanie potencjału w zakresie równości płci wśród pracowników pierwszego kontaktu w strukturach administracji UE i państw członkowskich obsługujących personel wojskowy i dyplomatyczny.
- Zwiększenie starań dotyczących równowagi płci w sektorze dyplomatycznym i wojskowym.
- Poprawa jakości i sposobu rozdzielania pomocy zagranicznej poprzez zwiększenie widoczności i poziomu wiedzy na temat potrzeb i szczególnej podatności kobiet na zagrożenia w czasie konfliktu (np. w związku z przemocą ze względu na płeć).
- Uwzględnienie perspektywy płci i przysługujących kobietom praw człowieka jako kluczowych elementów procesu rozpatrywania wniosków o udzielenie azylu.

MISSING TRANSLATIONS

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu finden, den Austausch von Wissen unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9493-273-0

doi:10.2839/6993

MH-04-15-022-PL-N